

Πρόγραμμα «Αριστεία»
«Διαχρονικό σώμα ελληνικών κειμένων του 20ού αιώνα/
Diachronic corpus of Greek of the 20th century»
Κ.Α. Έρευνας: 70/3/11920
Ακρωνύμιο: Greek Corpus 20
Κωδικός «ΑΡΙΣΤΕΙΑ Ι»: 2396
Επιστημονικός υπεύθυνος: Διονύσης Γούτσος

Παραδοτέο 8.1: Αναφορά για τα πεδία έρευνας των διδακτορικών φοιτητών

Στη συνέχεια παρατίθενται οι αναφορές των διδακτορικών φοιτητών για τη συνάφεια του προγράμματος στα πεδία έρευνάς τους.

Βάσω Κακούση: Εντοπισμός λεξιλογικών στοιχείων για τον συναισθηματικό λόγο στο Διαχρονικό Σώμα Ελληνικών Κειμένων 20ού αιώνα

Η ενασχόλησή μου με το σχεδιασμό και τη δημιουργία σώματος κειμένων στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Διαχρονικό σώμα ελληνικών κειμένων του 20^{ου} αιώνα» συνέβαλε ουσιαστικά στην έρευνα για την εκπόνηση της διδακτορικής μου διατριβής που αφορά στην μεταφορική χρήση στο συναισθηματικό λόγο, σύμφωνα με τη γνωσιακή προσέγγιση.

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ερευνητής που ασχολείται με τη μεταφορά στην ελληνική γλώσσα είναι η απουσία αντίστοιχων ερευνητικών προσπαθειών και, επομένως, η απουσία αντίστοιχου γλωσσικού υλικού με τα οποία αποδίδεται ο συναισθηματικός μεταφορικός λόγος. Η ανεύρεση και συλλογή των μεταφορικών γλωσσικών εκφράσεων που θα αποτελέσουν το σώμα των γλωσσικών δεδομένων της εργασίας μου είναι αποφασιστικής σημασίας για την εξέλιξή της. Έτσι, η επεξεργασία πλήθους κειμένων από διαφορετικά κειμενικά είδη, όπως απαιτούσε το ερευνητικό πρόγραμμα, μου προσέφερε πρόσβαση σε λεξιλόγιο τεράστιας έκτασης και ποικιλίας, που διευρύνει το ερευνητικό πεδίο της διατριβής μου.

Συγκεκριμένα, στα προφορικά κείμενα επικαίρων από το 1950 έως το 1981 που αφορούν πολιτικά και κοινωνικά θέματα, με τα οποία ασχολήθηκα, υπάρχει έντονη παρουσία επαναλαμβανόμενων μεταφορικών χρήσεων από το πεδίο των συναισθημάτων, κυρίως των συναισθημάτων της θλίψης και της χαράς, όπως τα βιώνει ο ελληνικός λαός σε τραγικές ή ευχάριστες περιστάσεις. Είναι σημαντικό ότι οι διαφορετικές γλωσσικές μορφές (καθαρεύουσας ή δημοτικής), που συναντώνται ανάλογα με την χρονική περίοδο, δεν φαίνεται να επηρεάζουν τα βασικά μεταφορικά σχήματα. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι στα ελληνικά υπάρχει έλλειψη καταγεγραμμένου προφορικού λόγου, που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί από την επιστημονική έρευνα και θα βοηθούσε στη μελέτη της μεταφοράς. Επίσης, η επεξεργασία ομιλιών και διαλέξεων πολιτικών, όπως ο Μεταξάς ή επιστημόνων όπως ο Μερκεντίτης και ο Μαρινάτος, προσέφερε επιπλέον υλικό κυρίως για τα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συναισθήματα της χαράς (με αφορμή κυρίως εθνικές ή άλλες επετείους) και της αγάπης για το έθνος ή τα εθνικά ιδανικά.

Τέλος, αν και η εργασία μου δεν εξετάζει τη μεταφορά στο κειμενικό είδος της λογοτεχνίας, το έργο της Μέλπως Αξιώτη, με το οποίο ασχολήθηκα στο σύνολό του, υπήρξε εξαιρετικά χρήσιμο για την ανίχνευση μεταφορικών χρήσεων. Ο λόγος της Αξιώτη είναι πλούσιος σε συναισθήματα και, αν ληφθούν υπόψη οι ιδιότυπες μεταφορές που συνδέονται με το ιδιαίτερο ύφος της, παρέχει στον ερευνητή την δυνατότητα να επισημάνει ποικιλία μεταφορικού λόγου από τα πεδία βασικών συναισθημάτων, όπως της αγάπης, της χαράς και της θλίψης.

Καταλήγοντας, η συμμετοχή μου στο συγκεκριμένο ερευνητικό πρόγραμμα μού επέτρεψε να διευρύνω και να εμπλουτίσω το σώμα των γλωσσικών δεδομένων της διδακτορικής μου διατριβής, γεγονός που αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων.

Παρασκευή Σαββίδου: Διαχρονική μελέτη της αξιολογικής μορφολογίας της ελληνικής του 20ου αιώνα με τη χρήση σωμάτων κειμένων

Στη διατριβή μου με θέμα «Η αξιολογική μορφολογία της Νέας Ελληνικής: σημασιο-πραγματολογική προσέγγιση με τη χρήση σωμάτων κειμένων» περιλαμβάνεται το κεφάλαιο με (προσωρινό) τίτλο «Διαχρονική οπτική: πρόσφατη γλωσσική αλλαγή στο σύστημα της αξιολογικής μορφολογίας», το οποίο στοχεύει στο να τροφοδοτήσει και να συμπληρώσει τη συγχρονική ανάλυση, που αποτελεί το κύριο μέρος της διατριβής, με τα πορίσματα της μελέτης των υπό εξέταση στοιχείων στο Σώμα Ελληνικών Κειμένων του 20^{ου} αιώνα.

Στην αρχή του κεφαλαίου επιχειρείται μια κριτική βιβλιογραφική επισκόπηση από την οποία προκύπτει ότι η πορεία αξιοποίησης των σωμάτων κειμένων στη μορφολογία διαφοροποιείται σε κάποιο βαθμό από την αντίστοιχη σε άλλα γλωσσολογικά πεδία· η διαφοροποίηση εντοπίζεται στο ζήτημα της προτεραιότητας ή προτίμησης στη συγχρονική ή διαχρονική ανάλυση. Ενώ η γλωσσολογία σωμάτων κειμένων, ειδικά στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής της, υπήρξε κατά κύριο λόγο συγχρονική (βλ. Renouf 2002, Mair 1997) για λόγους τόσο θεωρητικούς, που συνδέονται με τις αρχές πάνω στις οποίες βασίστηκε η ιδέα της ανάπτυξης της, όσο και πρακτικούς, στους οποίους εμπίπτουν οι δυσκολίες ανεύρεσης και επεξεργασίας ιστορικών γλωσσικών δεδομένων κ.ά. (βλ. Claridge 2008), στη μορφολογία η διαχρονική διάσταση ενυπάρχει ήδη στις πρώτες μελέτες, οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως σε ζητήματα παραγωγικότητας (βλ. λ.χ. Baayen & Renouf 1996) ή/και μορφολογικού ανταγωνισμού (βλ. Bauer 2006 κ.ά.), πλευρές, δηλαδή, της συμπεριφοράς των μορφημάτων άμεσα συνυφασμένες με τη διαχρονική οπτική, ακόμη κι όταν περιγράφονται συγχρονικά. Αυτή η διαφοροποίηση αποδίδεται στην τάση της παραδοσιακής μορφολογίας να δίνει έμφαση κυρίως στη μορφή και λιγότερο στη σημασία και τη συνακόλουθη υιοθέτηση, ως κύριας μεθόδου ανάλυσης,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

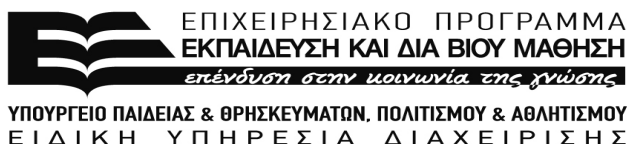
της εξέτασης λέξεων με τη μορφή καταλόγων, αποκομμένων δηλαδή από το συγκεκριμένο τους. Τα ανωτέρω είχαν ως αποτέλεσμα να εξαιρεθεί η μορφολογία από τα πρώτα πεδία στα οποία αξιοποιήθηκε η νέα οπτική που σηματοδότησε η χρήση των σωμάτων κειμένων για την κατανόηση της φύσης και της δομής της γλώσσας, καθώς η οπτική αυτή έστρεφε το ενδιαφέρον στη λειτουργία των γλωσσικών στοιχείων όπως αναδεικνύεται από τις σχέσεις που συνάπτουν με τα υπόλοιπα σε συνθήκες πραγματικής επικοινωνίας. Αντιθέτως, στη μορφολογία η έμφαση δόθηκε αρχικά σε πλευρές της συμπεριφοράς των μορφημάτων για τις οποίες ο ρόλος του συγκεκριμένου δεν (θεωρούταν ότι) ήταν πρωταρχικός και στη διαχρονική εξέλιξη των πλευρών αυτών.

Στη διατριβή γίνεται προσπάθεια να αξιοποιηθούν στη μελέτη της αξιολογικής μορφολογίας τα πλεονεκτήματα της ύπαρξης δύο αντιπροσωπευτικών γενικών σωμάτων κειμένων, ενός συγχρονικού με δεδομένα από το 1990 και εξής (Σώμα Ελληνικών Κειμένων, βλ. Goutsos 2010) και ενός διαχρονικού, που καλύπτει την περίοδο από το 1900 έως το 1990 (*Διαχρονικό Σώμα Ελληνικών Κειμένων του 20ου αιώνα*). Είναι δε ιδιαίτερα σημαντικό το ότι τα δύο σώματα κειμένων έχουν σχεδιαστεί με τρόπο ώστε η δομή τους να είναι κατά το δυνατό συγκρίσιμη, όσον αφορά τα κειμενικά είδη που περιλαμβάνουν. Η μεθοδολογία που υιοθετείται είναι κοινή τόσο στη συγχρονική όσο και στη διαχρονική ανάλυση και βασίζεται στο συνδυασμό της ποιοτικής με την ποσοτική μελέτη σε όλες τις πλευρές της συμπεριφοράς των μορφημάτων, προκρίνοντας παράλληλα το κριτήριο της σημασίας/λειτουργίας. Πιο συγκεκριμένα, τα ευρήματα περιλαμβάνουν τη λεπτομερή περιγραφή των υπό εξέταση στοιχείων και των μορφολογικών κανόνων στους οποίους εμπλέκονται. Προσδιορίζονται η σημασιολογική συνεισφορά τους στις λέξεις που σχηματίζονται με αυτά, τα χαρακτηριστικά των βάσεων με τις οποίες τείνουν να συνδυάζονται (γραμματικές κατηγορίες, σημασιολογικά χαρακτηριστικά, επίπεδο ύφους κ.ά.), η συχνότητα και η παραγωγικότητά τους, καθώς και τα χαρακτηριστικά των κατασκευασμένων λέξεων που σχηματίζονται με αυτά (γραμματικές κατηγορίες, επίπεδο ύφους, κειμενικά είδη στα οποία τείνουν να εμφανίζονται κ.ά.).

Τα αποτελέσματα της διαχρονικής ανάλυσης προσφέρουν, κατ' αρχάς, μία κατά το δυνατό αντιπροσωπευτική καταγραφή των αξιολογικών σχηματιστικών στοιχείων που απαντούν στην ελληνική γλώσσα του εικοστού αιώνα, καθώς και μία ενδελεχή περιγραφή της συμπεριφοράς τους και των κανόνων σχηματισμού στους οποίους εμπλέκονται. Από τη σύγκριση των ευρημάτων της διαχρονικής ανάλυσης με τα αντίστοιχα της συγχρονικής, εξάγονται συμπεράσματα για την πρόσφατη γλωσσική αλλαγή στο σύστημα της αξιολογικής μορφολογίας της ελληνικής γλώσσας. Η αλλαγή αυτή έγκειται, κατά πρώτον, στην ανανέωση των στοιχείων που διαθέτει η ελληνική για τη μορφολογική δήλωση της αξιολόγησης. Η ανανέωση αυτή ενδέχεται να συνίσταται στην υποχώρηση της χρήσης ενός αξιολογικού μορφήματος ή στην εμφάνιση νέων αξιολογικών μορφημάτων, συνηθέστερα μέσω της σημασιολογικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

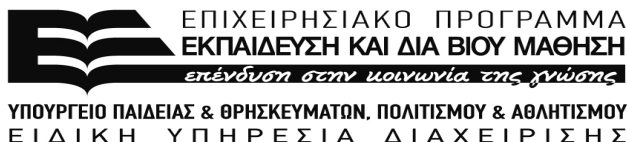
αλλαγής περιγραφικών μορφημάτων που αποκτούν (και) αξιολογική σημασία/λειτουργία. Κατά δεύτερον, η πρόσφατη γλωσσική αλλαγή στην αξιολογική μορφολογία συνίσταται σε αλλαγές στη συμπεριφορά των ίδιων αξιολογικών μορφημάτων (σημασία/λειτουργία, συνδυαστικότητα κ.ά.) και των κανόνων σχηματισμού στους οποίους εμπλέκονται.

Πέραν από τα δύο αυτά σημεία, η μελέτη της πρόσφατης γλωσσικής αλλαγής στην αξιολογική μορφολογία της ελληνικής επεκτείνεται και σε ζητήματα που επιτρέπουν μια συνολικότερη θεώρηση των διαδικασιών σχηματισμού λέξεων. Ειδικότερα, διερευνώνται ζητήματα πρόσφατης αλλαγής στο σύστημα της αξιολογικής μορφολογίας όσον αφορά τη διαθεσιμότητα μορφημάτων και κανόνων ανά επιμέρους σημασιο-πραγματολογική υποκατηγορία, σύμφωνα με την ταξινόμηση που έχει προκύψει από τη συγχρονική ανάλυση της διατριβής, καθώς και αλλαγές διαχρονικά στην προτίμηση συγκεκριμένων αξιολογικών λειτουργιών σε συγκεκριμένες μορφολογικές διαδικασίες (επιθηματοποίηση, προθηματοποίηση, σύνθεση, συμφυματοποίηση), την κατανομή τους σε κειμενικά είδη κ.ά. Επιπλέον, μελετώνται οι διαδικασίες της συμφυματοποίησης και πλήρους γραμματικοποίησης λεξικών μορφημάτων, οι οποίες έως τώρα ήταν δυνατό να εξεταστούν μόνο βάσει της αποδελτίωσης λεξικογραφικού υλικού ή αποσπασματικής συλλογής δεδομένων (βλ. λ.χ. Γιαννουλοπούλου 2000, 2003). Τέλος, τα ευρήματα της διαχρονικής ανάλυσης αναδεικνύουν και πλευρές της πρόσφατης μορφολογικής αλλαγής που φαίνεται να μην έχουν τεθεί υπό διερεύνηση ως τώρα, όχι μόνο στην ανάλυση της ελληνικής, αλλά και στην ανάλυση γλωσσών για τις οποίες διατίθενται τα κατάλληλα εργαλεία και σώματα κειμένων. Ειδικότερα, σκιαγραφείται μια πρώτη εικόνα όσον αφορά την αλλαγή διαχρονικά στην προτίμηση δήλωσης της αξιολόγησης με μορφολογικά ή λεξικά/συντακτικά μέσα, καθώς και τυχόν διαφοροποιήσεις στο επίπεδο ύφους της αξιολογικής μορφολογίας διαχρονικά και η συνακόλουθη αλλαγή στην κατανομή στα διάφορα κειμενικά είδη. Οι αλλαγές αυτές γίνεται προσπάθεια να ερμηνευθούν, συνδυάζοντας τα πορίσματα της ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης τόσο στο (συγχρονικό) Σώμα Ελληνικών Κειμένων όσο και στο Σώμα Ελληνικών Κειμένων του εικοστού αιώνα.

Εν κατακλείδι, αξίζει να σημειωθεί ότι με τη δημιουργία του Σώματος Ελληνικών Κειμένων του εικοστού αιώνα σημειώνεται μια πολύτιμη πρόοδος στη διαθεσιμότητα γλωσσικών πόρων για τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας και ειδικά της μορφολογίας. Αρκεί να αναφερθεί πως η κύρια πηγή γλωσσικών δεδομένων για τις μορφολογικές μελέτες έως σήμερα ήτανε η αποδελτίωση της μακροδομής των ελληνικών λεξικών. Η διαπίστωση αυτή σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα λεξικά της ελληνικής γλώσσας έως τις αρχές της δεκαετίας του 1990 δεν περιελάμβαναν λεξικογραφικά άρθρα για τις υπολεξικές μονάδες και παράλληλα δεν αναγνώριζαν ότι τα επιθήματα λ.χ. φέρουν σημασιολογικό φορτίο, καθώς όριζαν ως συνώνυμες λέξεις με την ίδια βάση και διαφορετικό επίθημα, αναδεικνύει την εξαιρετική χρησιμότητα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

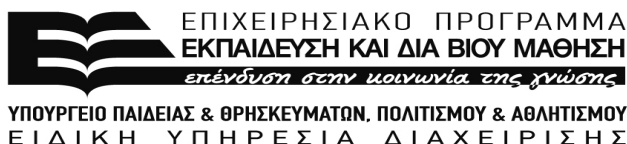
της ύπαρξης ενός αντιπροσωπευτικού σώματος κειμένων για τη μελέτη της «αυθεντικής» μορφολογίας της ελληνικής γλώσσας. Όσον αφορά δε την εξέταση της αξιολογικής μορφολογίας, είναι ακόμη περισσότερο σημαντική η πρόοδος που σημειώνεται με τη δημιουργία του Σώματος Κειμένων του εικοστού αιώνα, καθώς, τα αξιολογικά μορφήματα και οι αξιολογικές λειτουργίες των γλωσσικών στοιχείων γενικότερα εξαιρούνταν παραδοσιακά από τις λεξικογραφικές περιγραφές, ως στοιχεία που δεν ανήκαν στη επίσημη μορφή της γλώσσας και αντιστοιχούσαν σε οικείο ή προφορικό ύφος. Συνεπώς, η ανάλυση της αξιολογικής μορφολογίας σε ένα αντιπροσωπευτικό διαχρονικό σώμα κειμένων αναμένεται να φωτίσει πλευρές των διαδικασιών σχηματισμού λέξεων της ελληνικής που ήταν αδύνατο να μελετηθούν ως τώρα και, παράλληλα, να συνεισφέρει στην κατανόηση του χαρακτήρα της αξιολογικής μορφολογίας εν γένει, προσθέτοντας την ελληνική στις γλώσσες στις οποίες έχει διερευνηθεί ενδελεχώς η συγκεκριμένη μορφολογική διαδικασία (βλ. Grandi & Kortvelyessy 2015).

Βιβλιογραφία

- Baayen, R. Harald & Renouf, Antoinette (1996). Chronicling the Times: Productive lexical innovations in an English newspaper. *Language* 72 (1), 69-96.
- Bauer, Laurie (2006). Competition in English Word Formation. Στο van Kemenade, A. & B. Los (επιμ.) *The Handbook of the History of English*. Oxford: Blackwell, 177-198.
- Γιαννουλοπούλου, Γιαννούλα (2000). *Μορφοσημασιολογική σύγκριση παραθημάτων και συμφυμάτων στα νέα ελληνικά και τα ιταλικά*. Θεσσαλονίκη.
- Γιαννουλοπούλου, Γιαννούλα (2003). Μορφήματα στα όρια ανάμεσα στην παραγωγή και στη σύνθεση. *Πρακτικά του 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003*. Ηλεκτρονική δημοσίευση (CD-ROM).
- Claridge, Claudia (2008). Historical corpora. Στο Lüdeling, Anke & Merja Kytö (επιμ.) *Corpus Linguistics. An International Handbook. Volume 1*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 242-259.
- Goutsos, Dionysis (2010). The corpus of Greek Texts: a reference corpus of Modern Greek. *Corpora* 5 (1), 29-44.
- Grandi, Nicola & Livia Kortvelyessy (2015, επιμ.) *Edinburgh Handbook of Evaluative Morphology*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Mair, Christian (1997). Parallel corpora: A real-time approach to the study of language change in progress. Στο Ljung, M. (επιμ.) *Corpus-Based Studies in English*. Amsterdam: Rodopi, 195-209.
- Renouf, Antoinette (2002). The Time Dimension in Modern English Corpus Linguistics. Στο Kettemann, B. & G. Marko (επιμ.). *Teaching and Learning by Doing Corpus Analysis. Papers from the Fourth International Conference on*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ειρήνη Φλώρου: Εντοπισμός μεταφορικών εκφράσεων στο Διαχρονικό Σώμα Ελληνικών Κειμένων 20ού αιώνα

Δεδομένου ότι το Σώμα Ελληνικών Κειμένων (ΣΕΚ) με 30 εκατομμύρια λέξεις, προερχόμενες από ποικίλες κειμενικές πηγές παρέχει τη δυνατότητα γλωσσολογικής έρευνας της ελληνικής γλώσσας, θεωρήθηκε χρήσιμο να αποτελέσει τη βασική πηγή κειμένων για τον εντοπισμό μεταφορικών εκφράσεων και για το *Διαχρονικό Σώμα Ελληνικών Κειμένων 20ού αιώνα*

. Το βασικό πλεονέκτημα του Σώματος Ελληνικών Κειμένων έναντι άλλων ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων είναι ότι περιλαμβάνει ποικίλα κειμενικά είδη της ελληνικής γλώσσας (από λογοτεχνικά και ακαδημαϊκά κείμενα έως δημοσιογραφικά κείμενα και ομιλίες), τα οποία ήταν σε θέση να αποτελέσουν ικανοποιητικότατη βάση αναζήτησης και διερεύνησης ελληνικών μεταφορικών εκφράσεων.

Έχοντας ως βάση το Σώμα Ελληνικών Κειμένων, επιχειρήθηκε να εντοπιστεί η συχνότητα εμφάνισης μεταφορικών εκφράσεων ανά κειμενικό είδος καθώς και η συνήθης δομή αυτών των εκφράσεων. Πιο συγκεκριμένα, αναζητήθηκε αν ένας όρος προσδιορίζει μεταφορικά έναν άλλον κυριολεκτικό όρο ή αν διατυπώνεται ένα νέο νόημα που προκύπτει από όλη τη μεταφορική έκφραση ή αν πρόκειται για μια στερεότυπη μεταφορική έκφραση, όπως για παράδειγμα η φράση *η λυδία λίθος* ή τέλος αν πρόκειται για μια μεταφορική έκφραση που έχει ως πυρήνα ένα συνδετικό ρήμα που αξιοποιείται προκειμένου να αποδοθούν στο υποκείμενο ιδιότητες που κυριολεκτικά δεν το χαρακτηρίζουν. Επιπροσθέτως, διερευνήθηκε αν οι μεταφορικές εκφράσεις αποτελούν χαρακτηριστικό γνώρισμα του γραπτού λόγου έναντι του προφορικού. Επιπλέον, καταβλήθηκε προσπάθεια διάκρισης της μεταφοράς έναντι των υπολοίπων σχημάτων λόγων αλλά και διαχωρισμού των μεταφορικών εκφράσεων έναντι των στερεότυπων πολυλεκτικών εκφράσεων που αποτελούν κατάλοιπα παλαιότερων μορφών λόγου, παραδείγματος χάριν *κρούω τον κώδωνα του κινδύνου*. Ακόμα, το Σώμα Ελληνικών Κειμένων αποτέλεσε την πηγή άντλησης υλικού προς διερεύνηση και διαφοροποίηση των μεταφορικών εκφράσεων έναντι των απολεξικοποιημένων ρημάτων που χρησιμοποιούνται κατ' εξοχήν στη σύγχρονη μορφή της ελληνικής γλώσσας και μαζί με ένα ουσιαστικό, αντικαθιστούν το μονολεκτικό ρήμα που αντιστοιχεί στο ουσιαστικό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα απολεξικοποιημένων ρημάτων αποτελούν τα ρήματα *κάνω, βάζω, ρίχνω, τρώω, πέφτω*. Τα εν λόγω ρήματα ακολουθούμενα από το άμεσο όρισμά τους μπορεί να οδηγήσουν σε σύγχυση με άλλες εκφράσεις που είναι μεταφορικές και αξίζει να διαφοροποιηθούν από αυτές.

Τέλος, καθώς το υπάρχον Σώμα Ελληνικών Κειμένων περιέχει δεδομένα μιας εικοσαετίας από το 1990 έως το 2010, η παραπάνω έρευνα θα προεκταθεί σε όλο τον 20ο αιώνα στη βάση μιας διαχρονικής προσέγγισης των μεταφορικών εκφράσεων. Ως εκ τούτου, μπορεί να εξεταστεί αν οι μεταφορικές εκφράσεις χρησιμοποιούνται διαχρονικά με την ίδια συχνότητα και εμφανίζουν τις ίδιες δομές. Αδρομερώς, τα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σχήματα λόγου και ειδικότερα η μεταφορά απαντά σε όλες τις μορφές επικοινωνίας και γι' αυτό κρίθηκε σκόπιμο να διερευνηθεί περαιτέρω αντλώντας υλικό από τα ίδια τα κείμενα μέσα στα οποία εμφανίζονται οι μεταφορικές εκφράσεις, καθώς μόνο αν εξεταστεί το άμεσο περικείμενο είναι δυνατόν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα. Στη βάση αυτή θα επιχειρηθεί η διαχρονική διερεύνηση των γλωσσικών φαινομένων σε όλα τα κειμενικά είδη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

